

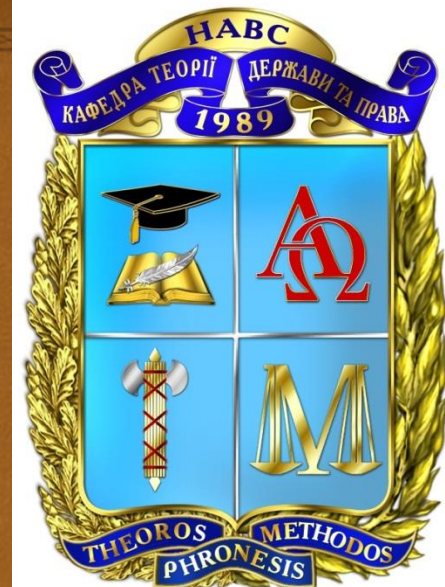
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ



КАФЕДРА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

ЛЕКЦІЯ :

з дисципліни ”Юридична деонтологія”
на тему № 4



**Характеристика
професії юриста та
окремих юридичних
спеціальностей**

Підготувала:
Ольга Старицька

ПЛАН

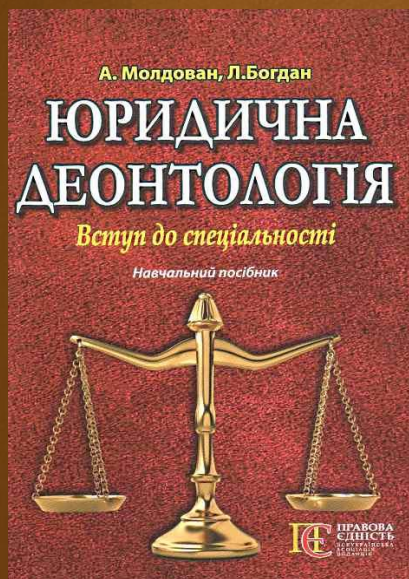
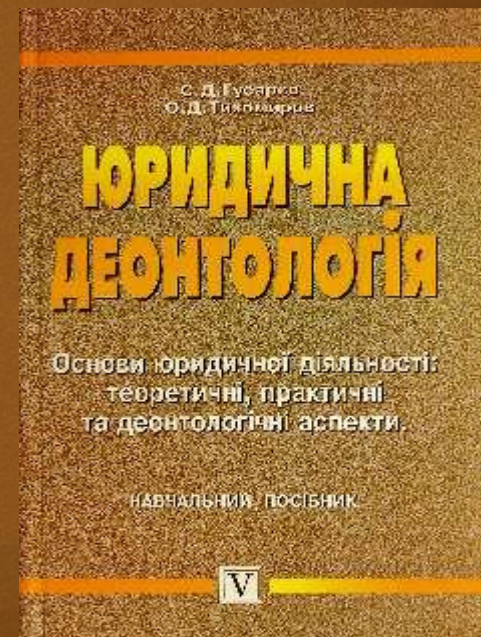


- ❧ 1. Загальна характеристика юридичної професії: поняття та основні риси.
- ❧ 2. Сучасні інтерпретації поняття юридичної професії.
- ❧ 3. Соціальна роль юристів в окремих сферах суспільного життя.
- ❧ 4. Юрист як державний службовець та політичний діяч, представник громадянського суспільства.
- ❧ 5. Міжнародні та національні стандарти професійної діяльності юристів.
- ❧ 6. Організаційно-управлінські начала юридичної професії.
- ❧ 7. Професійне мислення та елементи творчості в роботі юристів.
- ❧ 8. Об'єктивний характер спеціалізації юридичної роботи її основні види.
- ❧ 9. Особисті та професійні вимоги, що ставляться до представників окремих юридичних спеціальностей: суддя, прокурор, слідчий, адвокат, нотаріус, юрисконсульт.
- ❧ 10. Поняття професіограми: соціальний, реконструктивний, комунікативний, організаційний, засвідчувальний аспекти.

Література:



- ❧ Скакун О.Ф. Юридическая деонтология: учебн.-Х.:Эспада,2002.
- ❧ Гусарєв С.Д. Юридична деонтологія.-К.,2003.
- ❧ Осауленко О.І. Юридична деонтологія: навч. посіб.-К.:Істина,2008.-224с.
- ❧ Сливка С.С. Юридична деонтологія: підручн.-К.:Атіка,2010.-296с.
- ❧ Свиридюк Н.П. Юридична деонтологія: навч.-метод. посіб.-К.:Хай-Тек-Прес, 2012.-336с.



1. Загальна характеристика юридичної професії: поняття та основні риси.



Юрист - це професіонал, який має фундаментальні та спеціальні правові знання, глибоко переконаний у винятковому призначенні права і законності для суспільства, кваліфіковано користується юридичним інструментарієм при розв'язанні юридичних проблем в ім'я захисту прав і законних інтересів громадян

Риси юридичної професії:



*Масовість
юридичної
професії*

- Юридичну роботу здійснюють на сьогоднішній день тисячі уповноважених на те спеціалістів (прокурори, адвокати, судді, слідчі...), які виконують значну кількість юридично значущих дій, вирішують щоденно десятки та сотні тисяч юридичних справ.

Елітність

- З іншої точки зору, юридичну роботу виконують не всі, хто бажає, а лише уповноважені особи, які володіють відповідними знаннями та навичками.

*Особлива
відповідаль-
ність*

- Від поради або рішення юриста багато в чому залежить доля людини, благополуччя сім'ї, її майновий стан, економічний розвиток суспільства. При цьому, помилки в роботі юриста - це пряма загроза суспільним інтересам, які охороняються правом. За свої помилки кожний юрист несе особисту відповідальність. Однак слід зробити акцент на відповідальності позитивній, яка полягає у відповідальному, свідомому ставленні до своєї роботи, що забезпечує її високу якість.

Конфлікт-ність

- Юридична діяльність дуже часто відбувається на стику протилежних інтересів в умовах протидії або відкритої боротьби: позивач - відповідач, обвинувачений - потерпілий, правопорушник - співробітник правоохоронного органу тощо

Інтелектуальна привабливість

В ході вирішення юридичної справи юристу доводиться застосовувати загальні вимоги правової норми до конкретної життєвої ситуації шляхом прийняття відповідного рішення. Це передбачає необхідність прогнозування подальшого розвитку подій, моделювання можливих ситуацій, визначення засобів для їх попередження, що свідчить про інтелектуальну напруженість юридичної роботи.

Колективність праці

Значна кількість рішень приймаються не від імені конкретного виконавця, а від імені органу держави або всієї держави, що вказує на колективність його вироблення, прийняття та забезпечення реалізації. Наприклад, рішення суду базується на результатах колективної праці багатьох учасників процесу (слідство, адвокати, прокуратура, оперативні служби, свідки, експерти).

Професіограма

Повний опис особливостей певної професії, що розкриває зміст професійної праці, а також вимог, які вона ставить перед людиною. Складається на основі аналізу змісту професійної діяльності і містить у собі загальну характеристику професії і вимоги, що професія ставить до людини.

2. Сучасні інтерпретації поняття юридичної професії.

Плюралізм наукових думок щодо визначення поняття «юрист»:

юрист — це професіонал, який має фундаментальні та спеціальні правові знання, глибоко переконаний у винятковому призначенні права і законності для суспільства, кваліфіковано користується юридичним інструментарієм при розв'язанні юридичних проблем в ім'я захисту прав і законних інтересів громадян (С. Д. Гусарєв та О. Д. Тихомиров).

юрист — це спеціаліст, який використовує свої знання на практиці, тобто має навички щодо складання юридичних документів, виконання всіх дій та операцій із застосуванням необхідних засобів і способів у процесі вирішення юридичної справи, які належать до його професійної компетенції (І. В. Бризгалов).

юрист – це фізична особа, яка має професійні правові знання у галузі юридичних наук, законодавства й практики його застосування (вільний електронний Інтерне-довідник (Вікіпедія)).

юрист — це професіонал, який має фундаментальні та спеціальні правові знання, глибоко переконаний у винятковому призначенні права і законності для суспільства, кваліфіковано користується юридичним інструментарієм при розв'язанні юридичних проблем в ім'я захисту прав і законних інтересів громадян (сайт адвокатів м. Києва).

3. Соціальна роль юристів в окремих сферах суспільного життя.

Роботу юристів можна спостерігати в різних сферах суспільного життя, на різних рівнях організації соціального організму. Це прийняття законів, організація їх виконання, здійснення правосуддя, захист інтересів громадян, а також участь у вирішенні інших важливих питань. Поступово сфера використання юридичних знань поширюється, що надає відповідного авторитету професії юриста. Це об'єктивний процес, який не треба пов'язувати зі штучною тенденцією юридизації знань (юридична логіка, юридична соціологія, юридична етика). Авторитет юриста зростає одночасно з підвищенням авторитету права. Слід відзначити, що на сучасному етапі розвитку українського суспільства цей процес так і відбувається. Право все більше проникає в систему соціальних зв'язків, втягуючи все більшу кількість людей у багатогранні правові відносини, завдяки чому підвищується роль захисників права.

У зв'язку з цим чекають свого юридичного вирішення проблеми морального порядку, яких раніше не існувало. Саме юристам у першу чергу доведеться проектувати правовий шлях вирішення цих проблем, як це має бути у правовій державі (за умов, що вони знаходяться у сфері правового регулювання).

4. Юрист як державний службовець та політичний діяч, представник громадянського суспільства.



Громадянська позиція юриста має велике значення при соціальної оцінці фактів, подій, що мають юридичне значення, при виборі виду і міри примусового впливу до правопорушника, при обранні та застосуванні до винного встановленого рамками закону покарання.



Службова діяльність юриста носить державний характер. Вона пов'язана з питаннями дотримання державної дисципліни, забезпечення законності, зміцнення правопорядку та ін. Багато юристів займають посади в державному апараті, перебувають на державній службі і наділені владними повноваженнями. Робота юриста характеризується високими вимогами до точного відповідності прийнятих ним рішень чинному законодавству. Він зобов'язаний активно проводити в життя політику держави, відповідально ставиться до дорученої справи, бути готовим до захисту прав, свобод і законних інтересів особистості, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань.



Політик — це особа, яка професійно займається політичною діяльністю, обіймає чи прагне до певної громадської посади. Вони можуть належати до різних гілок влади: виконавчої, судової, але більшість політиків належить до законодавчої гілки влади. У таких спосіб юристи можуть здійснювати роз'яснювальну діяльність із громадянами щодо тлумачення норм деяких законів, подолання законодавчих прогалин та колізій, забезпечувати у різний правовий спосіб забезпечення дотримання прав людей, громадян, осіб та дітей.

5. Міжнародні та національні стандарти професійної діяльності юристів.



Міжнародні стандарти професійної діяльності юриста - це загальні деонтологічні вимоги (норми і принципи), які пред'являються до юриста - судді, адвокату та іншим фахівцям у галузі права незалежно від державних кордонів їх професійної діяльності з метою гуманізації суспільних відносин, утвердження законності та правопорядку в кожній країні світу

Міжнародні стандарти професійної діяльності юриста:



- «Стандарти незалежності юридичної професії Міжнародної асоціації юристів» (1990),
- «Деонтологічний кодекс, Кодекс правил здійснення адвокатської діяльності адвокатів Європейського співтовариства» (1988),
- «Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку» (1979), «Основні принципи, що стосуються незалежності судових органів» (1985), «Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочину і зловживання владою» (1985),
- «Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних націй, що стосуються здійснення правосуддя щодо неповнолітніх»,
- «Пекінські правила» (1985),
- «Основні положення про роль адвокатів», прийняті на конгресі ООН (1990), «Мінімальні стандартні правила поводження з ув'язненими», прийняті на першому конгресі ООН з попередження злочинності та поводження з правопорушниками (1955) та ін.

Основні положення Деонтологічного кодексу «Кодексу правил здійснення адвокатської діяльності адвокатів Європейського співтовариства» 1988р.



Під міжнаціональною діяльністю адвоката розуміється:

- - всі професійні відносини з адвокатом іншої країни-учасниці
- - діяльність адвоката в іншій країні-учасниці

Незалежність юридичної професії забезпечується:

1. гарантуванням з боку держави і закріпленням цих гарантій в конституції або законах;
2. справедливою системою організації юстиції, яка виключає будь-які необґрунтовані обмеження або втручання;
3. неупередженим рішенням судових органів, тобто рішенням на основі фактів і відповідно до закону, без будь-яких обмежень, неправомірного впливу, спонукання, тиску, погроз або втручання, прямого чи непрямого, з чийого б то не було боку і з яких би то ні було причин;
4. створенням умов для отримання громадянами правової допомоги з боку обраного або незалежного адвоката для захисту їх прав;
5. підтриманням професійними юридичними організаціями професійних стандартів і етичних норм;
6. взаємодією з урядовими та іншими інститутами для досягнення цілей правосуддя у процесі розробки національного законодавства та практики його застосування;
7. наявності незалежних самоврядних асоціацій юристів, визнаних чинним законодавством і здатних забезпечити незалежність юридичної професії, захистити юристів від необґрунтованих обмежень і порушень та ін

Службове несумісництво

- означає неучасть судді, адвоката в комерційній або іншій діяльності, що відрізняється від його професії, і зобов'язує дотримуватися норм про службову несумісність, які прийняті судьями, адвокатами даної країни;
- заняття адвокатом адміністративної посади в органах юстиції, здійснення певних посадових обов'язків і функцій.

Гласність

- але тільки там і тоді, коли це не заборонено. Юрист зобов'язаний зберігати професійну таємницю щодо своєї роботи та конфіденційну інформацію, отриману в ході виконання ним своїх обов'язків.

захист юристом інтересів клієнта як своїх власних, інтересів колеги і професії в цілому. Належне виконання юристом своїх професійних обов'язків відповідно до міжнародних деонтологічеськими вимогами створює необхідні умови для нормальної життєдіяльності суспільства

Основні положення «Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку» (1979)



Поведінка посадових осіб з підтримання правопорядку має відповідати таким правилам:

1. поважати і захищати гідність і права людини;
2. застосовувати силу тільки в крайній необхідності і в тій мірі, в якій це потрібно для виконання їхніх обов'язків;
3. зберігати в таємниці відомості конфіденційного характеру;
4. проявляти обережність при збереженні та використанні інформації, яка відноситься до особистого життя інших осіб або може пошкодити їх інтересам і репутації;
5. не здійснювати, чи не підбурювати або терпимо ставиться до катуванням та іншим нелюдським зверненнями та покарань, не виправдовувати їх винятковими обставинами або посиланнями на розпорядження вищих осіб;
6. забезпечувати повну охорону здоров'я затриманих ними осіб, вживати заходів до надання їм медичної допомоги у разі необхідності;
7. перешкоджати будь-яким актам корупції і не здійснювати самому таких актів;
8. поважати закон і «Кодекс».

Етичні кодекси юридичних професій в Україні:



- ❧ *Кодекс суддівської етики*, затверджений XI черговим з'їздом суддів України 22 лютого 2013 р., норми якого спрямовані на вирішення етичних питань, пов'язаних зі статусом судді,
- ❧ *Правила адвокатської етики*, схвалені Установчим З'їздом адвокатів України 17 листопада 2012 р., які містять виклад узагальнених, найважливіших моральних та професійних вимог до діяльності та поведінки адвокатів;
- ❧ *Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури*, схвалений Всеукраїнською конференцією працівників прокуратури 28 листопада 2012 р. та затверджений наказом Генерального прокурора України від 28 листопада 2012 р. № 123;
- ❧ - *Кодекс професійної етики нотаріуса*, прийнятий рішенням конференції Української нотаріальної палати 17 листопада 2007 р., в основу якого покладено Європейський Кодекс нотаріальної етики та заповіді Міжнародного союзу нотаріату. При цьому наказом Міністерства юстиції України від 4 жовтня 2013 №2104/5 було затверджено *Правила професійної етики нотаріусів України*, які є нормативно-правовим актом, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 9 жовтня 2013 р.

6. Організаційно-управлінські начала юридичної професії.

Організаційна діяльність – це процес, за допомогою якого керівник усуває невизначеність, безладдя, плутанину та конфлікти поміж людьми щодо роботи або повноважень і створює середовище придатне для їх спільної діяльності.

Основними складовими організаційного процесу (організаційної діяльності) є:

- а) розподіл праці - розподіл загальної роботи в організації на окремі складові частини, достатні для виконання окремим робітником відповідно до його кваліфікації та здібностей;
- б) групування робіт та видів діяльності у певні блоки (групи, відділи, сектори, цехи, виробництва тощо) - департаменталізація;
- в) підпорядкування кожної такої групи керівникові, який отримує необхідні повноваження (делегування повноважень);
- г) визначення кількості робітників, безпосередньо підлеглих даному менеджеру (встановлення діапазону контролю);
- д) забезпечення вертикальної та горизонтальної координації робіт та видів діяльності (створення механізмів координації).

☞ **Управлінська діяльність** — це сукупність вироблених історичним досвідом, науковим пізнанням і талантом людей навиків, умінь, способів, засобів доцільних вчинків і дій людини у сфері управління.

☞ **Ознаки управлінської діяльності:**

- ☞ - наявність інтелектуальної складової, що виражається у виробленні, прийнятті та практичній реалізації управлінських рішень;
- ☞ колективістська (здійснюється в колективі певного державного органу приватної організації та одночасно передбачає взаємодію з колективом людей в інших органах по вертикалі й по горизонталі);
- ☞ передбачає наявність засобів технічного та інформаційного характеру;
- ☞ здійснюється компетентним керівництвом установи.

7. Професійне мислення та елементи творчості в роботі юристів.

Професійне мислення юриста — вища аналітична здатність особи опосередковано й узагальнено за допомогою понять, суджень, умовиводів, що фіксуються словами, відображати істотні закономірні зв'язки правової дійсності, розв'язувати соціально-правові протиріччя.



Етапи професійного мислення

1) виявлення, створення і формулювання ситуації, пов'язаної з певним об'єктом мислення, одержання його фактичної і правової характеристики, формулювання завдання (у слідчого цей початковий етап розумової діяльності передую порушенню провадження у кримінальній справі);

2) аналіз можливостей використання правових засобів і способів вирішення завдання з урахуванням наслідків і існуючих обмежень (у слідчого цей етап виражається в складанні розгорнутого плану розслідування у кримінальній справі);

3) вибір оптимального варіанта рішення, визначення можливих результатів і негативних наслідків (у слідчого цей етап виявляється у тактичних комбінаціях, своєрідній програмі діяльності у вигляді сукупності слідчо-пошукових дій, націлених на розкриття злочину).

Якості професійно-правового мислення юриста:

визначеність — уміння визначити проблемну ситуацію;

оперативність — розумова готовність до спостереження за ходом ситуації, гнучкість у застосуванні методів;

динамічність — орієнтація в ситуації, уміння охопити всю ситуацію, відокремити головне від другорядного, розвинути версію;

логічність — послідовність розумового процесу, уміння робити узагальнення в ході аналізу юридичних фактів;

критичність — уміння піддавати критичному аналізу ситуацію та отримані юридичні факти;

об'єктивність — спрямованість на одержання неупередженої інформації про ситуації, додержання істини, для чого необхідне поєднання розрізної інформації у певні системи зв'язків (гіпотези, версії);

глибина і широта — це якості, що доповнюють одна одну. Якщо глибина визначається ступенем проникнення в сутність досліджуваного об'єкта, то широта характеризується охопленням як досліджуваного явища, так і суміжних з ним сфер пізнання;

гнучкість — здатність побачити досліджуване явище під новим кутом зору, розпізнати його нові властивості, переключитися на їх розгляд.

Особливості творчості у роботі юриста:

- ❧ Виражається у творчому застосуванні правових та інших знань, в умінні і здатності самостійно, з урахуванням всіх обставин розбиратися у складних життєвих ситуаціях, знаходити істину, об'єктивно оцінювати факти і явища, робити правильні висновки і приймати в межах закону найбільш оптимальні рішення. Для цього від юриста потрібно широта поглядів, допитливість розуму, мудрість і розсудливість.
- ❧ Зменшення шаблонності в роботі юриста, що сприятиме ухваленню об'єктивних рішень, успіх у правоохоронній та іншій юридичній роботі.
- ❧ Творчий підхід до вирішення життєвих ситуацій повинен здійснюватися в рамках права. Творче дію не повинно виходити за межі закону.
- ❧ Від практичної доцільності, від вибору оптимального варіанта рішення багато в чому залежить ефективність реалізації норм права, законність і справедливість застосовуваного рішення.

8. Об'єктивний характер спеціалізації юридичної роботи її основні види.



Юристи працюють в органах законодавчої, виконавчої та судової влади, прокуратурі, нотаріаті та адвокатурі. Фахівці-правознавці працюють в юридичних відділах, бюро і т.п. підприємств і соціально-культурних установ, в кооперативних організаціях, громадських об'єднаннях, в органах, що здійснюють міжнародні зв'язки, в освітніх та науково-дослідних установах. Фахівці юридичного профілю використовуються в контрольних та інспекційних органах (торгівлі, фінансів тощо), в комісіях із захисту прав неповнолітніх та інших комісіях, які перебувають при органах виконавчої влади та місцевого самоврядування, в апараті відділів та управлінь виконавчих органів.

Види юридичної роботи:

- правосуддя,
- прокурорський нагляд,
- надання юридичної допомоги громадянам та організаціям (адвокатська діяльність),
- здійснення нотаріальних дій,
- правова робота в державних органах, на підприємствах в установах і організаціях.



Види юридичної діяльності:

- *За змістом:* консультування, тлумачення, виступи в юридичних установах, ведення юридичної справи тощо.
- *За професійною спеціалізацією або за суб'єктами здійснення:* адвокатська, слідча, прокурорська, судова, нотаріальна.
- *За соціальними сферами:* юридична діяльність в сфері економіки, політики, в духовній сфері.
- *За кількістю уповноважених осіб, що здійснюють розгляд юридичної справи:* індивідуальна (одноособова), колегіальна (колективна).
- *За змістом інтелектуальної роботи* (пізнавально-пошукова, організаційна, реконструктивна, реєстраційна, комунікативна)

9. Особисті та професійні вимоги, що ставляться до представників окремих юридичних спеціальностей: суддя, прокурор, слідчий, адвокат, нотаріус, юрисконсульт.



Характеристику окремих видів юридичної практичної діяльності необхідно здійснювати відповідно до аспектів професіограми, користуючись законами України:

"Про судоустрій та статус суддів"

"Про Конституційний Суд України",

"Про прокуратуру ",

"Про адвокатуру та адвокатську діяльність" ,

"Про безоплатну правову допомогу",

"Про нотаріат",

"Про правила етичної поведінки" (від 17 травня 2012 року)

Міжнародні стандарти професійної діяльності юристів (декларації, рекомендації, резолюції, директиви, інші міжнародно-правові документи, які ухвалюються в межах міжнародних організацій, а також міжнародних професійних об'єднань),

Кодекс суддівської етики,

Правила адвокатської етики,

Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури,

Кодекс професійної етики нотаріуса,

Правила професійної етики нотаріусів України тощо.

10. Поняття професіограми: соціальний, реконструктивний, комунікативний, організаційний, засвідчувальний аспекти.



- ❧ *Професіограма* — повний опис особливостей певної професії, що розкриває зміст професійної праці, а також вимог, які вона ставить перед людиною.
- ❧ Професіограма складається на основі аналізу змісту професійної діяльності і містить у собі загальну характеристику професії і вимоги, що професія ставить до людини.

Основними аспектами професіограми юриста є :

соціальний (намагання встановити істину, справедливість; гуманізм; чесність),	реконструктивний (вміння всебічно аналізувати отриману інформацію, формулювати гіпотези; творчий, оригінальний підхід до розв'язання завдань; проникливість),	комунікативний (емоційна врівноваженість; тактовність; вміння чітко формулювати свої думки),	організаційний (самодисциплінованість, цілеспрямованість, наполегливість; організаторські здібності),	засвідчувальний — розвинута письмова мова; вміння швидко узагальнювати інформацію; вміння письмово описувати юридичні явища).
---	--	--	--	--



ДЯКУЮ
ЗА УВАГУ!